

Aşk, Önü Kesildikçe Devleşir

Honoré de

BALZAC'tan

Hayat Dersleri

Hazırlayan:
Özgün Ozan Karadağ

hayykitap

Hayykitap - 791
Edebiyat - 158
Özel Bir Seçki: Hayat Dersleri 1

Aşk, Önü Kesildikçe Devleşir
Honoré de Balzac'tan Hayat Dersleri
Hazırlayan: Özgün Ozan Karadağ

Hayykitap Edebiyat Yayın Yönetmeni
Caner Yaman

Proje Koordinatörü
Mecit Ömür Öztürk

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Hızlı Tasarımcı Ali Gürsoy

ISBN: 978-625-7909-87-7

1. Baskı: İstanbul, Ocak 2021

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - İstanbul
Sertifika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap

Zeytinoğlu Cad. Şehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Beşiktaş 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

©Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen
alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Aşk, Önü Kesildikçe Devleşir

Honoré de
BALZAC'tan
Hayat Dersleri

Hazırlayan:
Özgün Ozan Karadağ

Realizm'in Babası, Romanın Shakespeare'i

Yarım asırlık yaşamına sığdırdığı seksen beşi tamamlanmış, ellisi taslak halinde bekleyen romanla edebiyat dünyasında derin izler bırakmış bir isim, Honoré de Balzac. Karanlık gecelerde el ayak çekildiğinde odasına kapanıp bitmez tükenmez bir gayret ve ihtirarla doludizgin yazar. İlham perisinin, kendisini yalnız bıraktığı anlarda bile, kalemi körelmesin diye, belirlediği günlük yazma miktarına ulaşamazsa önceden yazdıklarını aynen kâğıda geçirir. Bir mektubunda, “Zavallı kalem! Bu koşullarda eskimemesi için elmastan yapılmış olması gerekiyor.” diyen Balzac, devamlı yudumladığı okkalı kahvesiyle, yorulmaya yüz tutan dimağ ve bedenini silkeler. Günde takriben elli fincan kahve ve on altı saat yazma mesaisi, dile kolay. Bohemliğe yenik düştüğü zamanlarda bile amansız çalışma temposunu hassasiyetle koruyabilen ender bir şahsiyettir.

Roman sanatının doruklarına yükselen Balzac için yazma eylemi, bir yaşam biçimidir. “Bir şabeserle başlamayı arzuluyorum. Balzac ismini meşhur edersem ne büyük saadettir benimkisi! Ne üstünlüktür unutulmaya galip gelmek!” diyen büyük romancı, gün gelir “romanın Shakespeare”i olmayı başarır.

Hayatı hemen her yönüyle ele alan ünlü dev romanlar dizisi *İnsanlık Komedyası*'nda 19. yüzyıl Fransa'sını tarihi, coğrafyası, kenti, köyü, Paris'i, insanı ve toplumuyla gün yüzüne çıkarır. Hayal aynasından kalemine aksedip oradan Nil'in coşkun suları gibi kâğıda dökülen sözcüklerini kuyumcu titizliğiyle işler. Burnundan kıl aldırmayan yazarların aksine, yazdıklarında her daim bir kusur, bir eksik bulur; cümlelerini sürekli elekten geçirir durur ama yine de eserini hale yola koyduğuna kanaat getirmez; zira estetik kaygısı saplantı düzeyindedir. Örneğin, sadece üç günde yazdığı halde, *Köy Doktoru*'nu düzeltmek için altmış günden fazla uğraşır. *Tılsımlı Deri*'yi üslup hatalarından arındırmak için iki ay boyunca günde yaklaşık on sekiz saat emek harcar. *Pierrette* (1840) isimli kısa öyküsünü on yedi kez prova baskıya gönderir. Balzac'ın yaptığı değişiklikler bu denli çok olunca, eserlerini basan matbaadaki işçilere, onun düzeltileleriyle en fazla bir saat geçirmeleri kuralı getirilir.

Aynı karakterleri tekrar tekrar karşımıza çıkararak bir nizam ve ahenk sağladığı romanları, gerçek bir âlemi çağırır. Bu fikri ilk defa 1833 yılında keşfettiğinde derhal yakınlarının yanına varıp şunları söyler: "*Selam durun bana çünkü şu anda gerçekten bir deha olmak üzereyim.*" Bir araştırma sonucuna göre, *İnsanlık Komedyası*'ndaki 2504 kişi ve kişiler topluluğundan 567'si birden çok kez görünürken, bunlardan 86 kişi beş defa, 18'i on beşten fazla yeniden ortaya çıkarlar.

Balzac hem bir gazeteci hem de roman, öykü ve oyun yazardır. Sinema sektörü de onun *İnsanlık Komedyası*'ndan kendisine birtakım değişikliklerle senaryolar oluşturmuştur. 1960'lı yıllardan bu yana televizyon ve sinemanın *İnsanlık Komedyası*'ndan

sağladığı kazanç hayli büyüktür. Sinemacı Louis Daquin; Balzac bugün yaşasaydı, en büyük senaryo yazarı olurdu, demiştir.

Balzac'ın yapıtları öyle zengin bir hazinedir ki; şairler, tiyatro yazarları, bilginler, âşıklar o yapıtlardan çokça malzeme temin etmiştir. Oyun yazarı olarak pek şöhret bulmayan Balzac'ın şayet vakti olsaydı bu sahada da zirveye erişeceğini düşünen pek çok edebiyatçı vardır.

Balzac'ın trajedilerinde kahramanlar, tüm benlikleriyle tek bir şeye tutkulu kimselerdir. Konusu para hırsı, aşk, cesaret, fedakârlık, korkaklık, tembellik her ne olursa olsun hiç fark etmez, o duyguları kahramanlar öylesine yoğun yaşarlar ki diğer duygular âdetâ işlemez hale gelir. İşine kendini öylesine kaptırır ki *Eugénie Grandet*'i yazarken odasına giren dostuna doğru hızla koşar ve şöyle der: "*Düşün, zavalıcılık intihar etti!*"

Hemen her bir meslek dalını, konuyu, mizacı ve olayı yani bunca bilgiyi nasıl öğrenebildiği ve zihninde nasıl tutabildiği meselesi, pek çokları için şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcıdır. Öyle ki Cemil Meriç, Balzac hakkında "*İnsanlığın Komedyası'nı kimin yazdığını bilmesek birkaç Homeros aramaya kalkardık.*" derken, Stefan Zweig da onun her şeyi bildiğini söyler: savaşları, davaları, borsayı, taşınmaz mallar üzerindeki spekülasyonları, gazeteciliği, tiyatro hilelerini, siyaseti, kimya ilmini, antika eserleri, sosyete, yoksulları, kadınları, arazi fiyatlarını... Hiç görmediği Norveç fiyollarını, Saragossa'nın siperlerini aslına benzer şekilde tasvir etmesi de kuşkusuz, sezgisinin ve dehasının gücünü gösteren bir başka ilginçliktir. En ince detayları dahi ıskalamayan şiirsel betimlemeleri, parlak üslubuyla okuyucuyu mest eder.

İdeal ile gerçeği, hayalperestlikle gerçekçi kesinliği birleştirebilen bir ustalığa sahiptir Balzac. Romantizm akımının yıldızının parladığı bir dönemde yetişen yazar, kimilerince “Gerçekçiliğin (Realizm) Babası” kabul edilir. O, Romantizm ile Realizm’i birçok romanında başarıyla harmanlamasını da bilmiştir. Fransız romancı ve sanat eleştirmeni Champfleury’nin (1821-1889), çağın tüm romanesk biçimlerini reddederken Balzac’ı benimsemesi de dikkat çekicidir.

Yer yer ortaya koyduğu ezber bozan görüşleriyle başkaldıran bir sanatçıdır. Fetih tutkusu; roman sahasında, hayranlık beslediği Napolyon kadar şiddetlidir ve belki de Napolyon, Balzac ölçüsünde geleceğe adını yazdırmayı başaramamıştır.

Balzac üstüne yayımlanmış bilhassa Fransızca ve İngilizce çalışmalar had safhadadır. *Vadideki Zambak* isimli başyapıtı ilk yayımlandığında sadece bin üç yüz okura ulaşan Balzac, zaman makinesine binip bugüne gelmiş olsaydı eserlerinin onlarca dilde on milyonlarca okura ulaştığına tanık olunca acaba neler hissedirdi?

Çok sayıdaki eserlerini okumaya vakit bulamayanlar, Balzac’ın ilginç yaşam öyküsünü öğrenmek ve yapıtlarındaki en çarpıcı kesitleri bir arada görmek isteyenler, kalemin takatini bitiren romancının o zengin dünyasına bu kitabın kapısından girebilirler.

Özgün Ozan Karadağ

Nefretler fikirlerin değil, mizaçların çarpışmasından meydana gelir.

≈

Bayan Grandet, yas kalple tutulur, elbiselerle deęil.

≈

Cimrilikle hayırseverlik aynı sonuçları doğurur; cimrinin yeryüzünde biriktirdiğı serveti, hayırsever gökyüzünde biriktirmez mi?

≈

Hepimiz ölülerle beslenmiyor muyuz sanki? Miraslar kimlerden kalıyor?

Fiziksel acı, ruhsal acının yanında solda sıfır kalır ama ruhsal acı gözle görünmediği için başkalarında daha az merhamet uyandırır.

≈

Felaket insanın erdemlerini geliştirir derler ama aslında yalnızca erdemli insanlarınkini geliştirir; çünkü böylesi bir özsaygı temizliğine, sadece içi temiz insanlar girer.

≈

İnsan kalbi, sevgi tepelerini tırmanırken soluklanma fırsatı bulsa da kindar duyguların yokuşunu hızla çıkarken nadiren mola verir.

≈

Ölümünün ertesi günü birçok kişi, “Ben ona pekâlâ yardım edebilirdim!” diyordu. Bedavadan yardımsever olmak ne kadar da kolaydır.

≈

Zevk de bazı tıbbi maddeler gibidir. Sürekli aynı tesiri görmek için dozu artırmak gerekir. İkisinde de ucunda ölüme yakalanmak kaçınılmazdır.

Çeneleri kapatmaya çalışmak, akan nehirleri durdurmak gibi imkânsızdır.

≈

Gökyüzünde yaşamak isteyen kişi, yeryüzünün bütün nesnelerini geride bırakmalıdır. Dostlarını da çocuklarını sever gibi sevmelidir.

≈

Ben iki yüzlülük yapacak bir adam değilim. Boğulmakta olan düşmanımı kurtarmak için kendimi suya atabilirim, sudan çıktıktan sonra ona ısınması için pal-tomu da çıkarıp verebilirim; hatta onu bağışlayabilirim de ama bana yaptıklarını hiç unutmadan.

≈

İnanmak bir Tanrı vergisidir! İnanmak hissetmektir. Tanrı'ya inanmak için Tanrı'yı hissetmek lazımdır. Bu duygu, büyük adamlarda, savaşçılarda, sanat ve bilim insanlarında, bilenlerde, üretenlerde görüp hayranlık duyduğunuz şaşırtıcı yeteneklerin edinilmesi gibi, insan tarafından yavaş yavaş edinilen bir özelliktir.

≈

Köleliğin de gururu vardır, sadece en büyük despotlara hizmet etmek ister.

Bilir misiniz? İngilizler Türklere, Yunanlılara, her-
kese barut ve cephane satarlar, şeytanın parası varsa
şeytana da satarlar.

≈

Krallar da kadınlar gibidirler, kendileri için yapılan-
ları zaten yapılması gereken şeyler olarak değeren-
dirirler.

≈

Ayaklarınızı göklere giden yollarda yürümeye alış-
tırmak istiyorsanız, diye devam etti Séraphitus, bilin
ki işin başlangıcı çetindir! Tanrı'nın yalnız kendisi için
aranması lazımdır. Bu anlamda kıskançtır O, size büt-
tününüzle sahip olmak ister ama kendinizi O'na ver-
diniz mi, sizi bir daha asla bırakmaz.

≈

Bir köylü, ırgatlıktan kurtulup rahata kavuştu mu,
hele de mal sahibi olunca çekilmez bir hal alır. Bir
yarı-aydın, yarı-faziletli, yarı-ahlâksız, yarı-cahil sınıf
vardır, işte hükümetleri en çok uğraştıran bu sınıftır.
Görünüşte basit ve kara cahil fakat menfaatleri bahis
mevzuu olunca kafası mükemmel işleyen...

≈

Din adamı fakir olduğu müddetçe itibarlıdır, zen-
ginleşirse gözden düşer.

Sizi kendinize döndüren, sizi sarsan ve ezen, yükselten ve
alçaltan her şey ilahi âlemin bir yankıansıdır.

≈

Sonradan görmeler maymunlar gibi zekidirler; onları
tırmanırken izleriz, çevikliklerine hayran oluruz ama zirveye
ulaştıklarında tek gördüğümüz bulundukları yerlerin
uygunsuzluğudur.

≈

Aşk, önü kesildikçe devleşir; her engel, aşkın büyümesi için
bir neden haline gelir.

≈

Refaha kavuşan dostlar, ne hikmetse önce hafızalarını
kaybediyorlar.

≈

Evliliğin her şeyi kemiren bir canavarla bıkıp usanmadan
boğuşması gerekir: alışkanlık.

≈

Sevilir, sayılır bir adam olmak istiyorsan verdiğin sözü
tutmayı ikinci bir din gibi bellemelisin.

***Çok sayıdaki eserlerini okumaya vakit bulamayanlar,
Balzac'ın ilginç yaşam öyküsünü öğrenmek ve yapıtlarındaki
en çarpıcı kesitleri bir arada görmek isteyenler, kalemın
takatini bitiren romancının o zengin dünyasına bu kitabın
kapısından girebilirler.***

hayykitap

18 TL
KDV'DEN MUAF TIR

